

OSILNIŠKA DOLINA



Osilnica, maj 1994

Številka 1

Cerkev sv. Egidija v Ribjeku iz leta 1930. Školsko društvo okoli leta 1930.

na spodnje strani

Spoštovane krajanke in krajani

So dogodki v življenju človeka, mesta, naroda ali pokrajine, ki se ne dogodijo vsak dan niti vsak mesec ne. Tako je tudi dogodek, da se prebivalci Osilniške doline odločamo o svoji občini dogodek, ki se zgodi morda enkrat v petdesetih letih. Ta dogodek in odločitev, ki je pred nami, je vredna treznega, razumnega razmisleka in pogumnega dejanja.

50 let in več nazaj je dolina živela sama zase, skoraj bi rekli sama sebi zadostna. Prebivalstvo si je skoraj vse samo pridelalo, tudi znanje, ki je bilo potrebno za to, si je pridobilo v dolini. Potem pa je val civilizacije zapljusnil našo dolino tako neusmiljeno in jo skoraj izpraznil: iz 1000 prebivalcev pred 50 leti na 400 prebivalcev, kolikor jih danes živi v njej. Kaj se je zgodilo? Kaj je potrebno, da se človek iz doline predrami iz spanca? Pravi odgovor je samo eden: mora se "zbuditi", mora se odločiti in spoznati, da hoče vrniti v dolino samozavest. Kdaj človek iz otroštva preide v zrelost? To niso samo leta, ampak je to spoznanje, da želi sam ustvarjati svojo prihodnost. Saj vemo, da so posamezniki, ki bi jim tudi pri 50 letih lahko rekli, da so otroci. Vsega so krivi drugi, nekdo drug bi moral nekaj napraviti, ne oni sami.

Za nas v dolini je zdaj trenutek zbujanja, trenutek zrelosti in spoznanja, saj smo prebivalci doline sposobni samostojno odločati o sebi in skrbeti za svojo bodočnost. Tam daleč leta 1945 in še nazaj je bilo to težko, saj je vsa dolina zmogla enega ali dva učitelja, župnika, ostalo prebivalstvo pa je imelo po štiri razrede osnovne šole. Obljubljeni "raj" civilizacije je bil tako vabljev, da marsikdo ni zdržal v dolini. Tega se ne smemo sramovati, to je bilo takrat normalno.

Danes je drugače, danes v dolini živijo in delajo inženirji, učitelji, tehniki, skratka ljudje s poklici. Dolina ima danes ljudi, ki so sposobni samostojnega podjetništva in so sposobni voditi dolino., Sposobni so stopiti v Kočevje, v Ljubljano ali tudi širši svet, tam predstavljati dolino, boriti se za njen obstanek. Dolina ima dovolj mladih, sposobnih ljudi in starejših, dovolj izkušenih in modrih, ki morejo dati podporo mladim.

Vidite, to je tisti premislek in odločitev, ki je pred nami. Zbuditi se iz spanca in odločiti se za zrelost in odraslost, ki je danes gotovo drugačna, kot je bila pred 50 ali več leti. Mislim, da bomo sposobni tega dejanja. Ali se bomo odločili za zrelost - za občino - je odvisno samo od nas in od nikogar drugega.

Odločimo se za tisto, kar je globoko v nas: da prebivalstvo ostane v dolini, da se obdrži slovenski značaj doline in odločimo se za lastno ustvarjalnost. Odločimo se s tisto mero modrosti, daljnovidnosti in poguma kot naši predniki davnega leta 1363, ko je bila v Osilnici osnovana župnija. To dejanje naših prednikov je bilo dejanje, ki je dolini od takrat dajalo samostojnost vse do leta 1955. Samo še za oživitev zgodovinskega spomina: pred drugo svetovno vojno je bila Osilnica ena od treh slovenskih občin na Kočevskem, vse druge so bile nemške.

Predsednica civilnega gibanja za Osilniško dolino:

Dr. Ožura-Klun Ana

Dolina naseljena pred štiri tisoč leti

Kratek zgodovinski oris Osilniške doline

Čabranska in zgornja Kolpska dolina sta bili že zgodaj naseljeni. O tem govorijo najdbe v jami Školi nad Žurgami, kjer so našli ostanke jamskega medveda in lončenih posod, starih menda 4000 let (Ožbolt, 1974). Naši slovenski predniki so prodrli sem z dolensko-kraškimi naselitvenim tokom.

Začetki Osilnice niso znani. Od leta 1247 je spadala pod Ortenburžane. Ortenburžani so na svojem obsežnem ozemlju od Ribnice do Kolpe pospeševali kolonizacijo in gradnjo cerkva. Na velik del Kočevske so naselili nemške kmete in s tem je bila Osilniška dolina ločena od slovenskega zaledja. Po izumrtju Ortenburžanov leta 1418 so njihove posesti podedovali celjani, za njimi pa leta 1456 Habsburžani. Habsburžani so Kočevsko dajali v najem različnim fevdnim rodbinam.

V času turških vpadov so kmetje proti sredini 16. stoletja zgradili okrog takratne osilniške cerkve tabor, nanj spominja le ime njiv Za tabrom. zaradi pomanjkanja paše se je v 16. stoletju priselilo v Osilniško dolino le malo uskokov. Čabarski predel je dolgo pripadal kranjski in šele v 17. stoletju so ga priključili na hrvaško stran, ko je prišel v posest Frankopanov, ki so v Čabru ustanovili fužine.

V času zrinjsko-frankopanske oblasti so bili za potrebe fužinarstva na območju okoli Čabra, Prezida in Gerova pa tudi po dolini Čabranke in Kolpe, naseljeni mnogi Gorenjci. Odraz te naselitve so danes še priimki in ostra namreč meja pri Srobotniku ob Kolpi.

Z nastankom devetih banovin leta 1929 je bil Čabarski okraj priključen k Dravski banovini. Okraju Čabar sta bili tedaj priključeni občini Osilnica in Trava - Draga zaradi njune oddaljenosti od Kočevja. Naslednjega leta pa je bil okraj Čabar že priključen k Savski banovini. Ob razpadu kraljevine Jugoslavije so okupatorji najprej hoteli Čabarski okraj priključiti k Ljubljanski pokrajini, nekateri pa so trdili, da gravitira bolj na Reko kot na Ljubljano in tako je bil priključen k Reški pokrajini.

Po osvoboditvi je bil v Osilnici do leta 1952 sedež krajevnega ljudskega odbora, nato pa do leta 1955 sedež občine. Sedanje referendumsko območje se torej pokriva z nekdanjo občino Osilnica, s sedanjo krajevno skupnostjo in osilniško župnijo.

Opisano območje je bilo v preteklosti ločeno od stalnega slovenskega ozemlja zaradi Kočevarjev, po drugi svetovni vojni pa zaradi zaprtega območja Kočevske Reke in danes zaradi premajhne prometne odprtosti in državne meje.



Cerkev sv. Egidija v Ribjeku iz leta 1681.)

na spodnjem črtiču



Sokolsko društvo okoli leta 1930.

Peš čez goro

Zgodovina Osilniške doline na drugačen način

Župnija v 13. stoletju

Slovenci so se naselili v osilniški dolini že v zgodnjem srednjem veku. leta 1247 so to območje dobili Ortenburžani, ki so potem v XIV. stoletju naselili na Kočevsko nemške kmete. S tem je bila osilniška dolina odrezana od slovenskega zaledja vse do novejšega časa.

Leta 1363 so dobili svojega duhovnika, kar štejejo za začetek župnije Osilnica. Za časa turških vpadov so za obrambo postavili zidan tabor in to okoli leta 1480. Na begu pred Turki so tu okoli leta 1531 naselili uskoke, vendar ti tu niso pustili sledov. tudi verske homatije za časa reformacije niso obšle teh krajev. Leta 1583 omenjajo v Osilnici nastope skakačev - zamaknjencev.

Prvi naseljenci v prazgodovini?

To so zgodovinski podatki o Osilnici, kolikor jih je do sedaj znanih. Ostalo lahko sklepamo na osnovi primerjanj sosednjih območij med seboj. Doline, kot je kolpska, so ljudje naseljevali že v prazgodovini. Pravih materialnih dokazov za to ni.

Pred leti je neki nemški inženir izjavil, da je v bližini izvira Kolpe naletel na jamo, v kateri da je veliko slik mamutov in drugih živali, podobnih, kakršne so našli v Altamiri v Španiji. Pozneje ni tega nihče dovolj temeljito raziskoval, da bi kaj našel. To bi utegnilo biti res, saj v bližnjih Želnskih jamah že nekaj let izkopavajo paleolitske ostanke - torej iz starejše kamene dobe.

Vse to dokazuje, da je verjetno, da je bila kolpska dolina z Osilnico že takrat naseljena. Ker pa je bila vedno zapostavljena, pač v novejšem času tudi v tem pogledu ni nihče prihajal v te kraje in raziskoval. Dejstvo je, da je za časa Rimljanov moral biti ta kraj poseljen z ilirskimi plemeni - dokaz za to je zid v Prezidu, po čemer ima kraj tudi ime. Rimljani so proti vdorom barbarov postavljali obzidja. Najdba depoja bronastega orodja pri Mozlju priča o prometu v teh krajih.

Zgornje-kolpsko narečje

Po prihodu Slovanov so tudi te kraje poselili predniki Slovencev. Seveda se to najbrž ni dogajalo naenkrat, marveč postopno, naseljevanje je trajalo več stoletij, večinoma je

bilo tudi nenasilno, saj so se na novo prihajajoči stapljali s prejšnjim prebivalstvom. Narečje, ki ga govorijo v teh krajih, je posebno in je v rabi od Fare do Čabra, Prezida, Lazca, Trstja, Gerova, Črnega Loga, Delnic in Broda-Moravic.

Pozneje so hrvaške šole, ki so postale obvezne, vnesle v to narečje vplive hrvaškega jezika. Pa kljub temu je vsakdanja govorica vseh teh krajev še vedno v osnovi tisti dialekt, v katerem pesnik iz Gerovega piše Pesmi (Zakaj Zgonuve zgonijo? K'du je hmr?) Verjetno so po turških vpadih, ki so zdesetkala prebivalstvo (veliko ljudi je bilo pobitih ali pa odpeljanih v suženjstvo), v te kraje pribežali ubežniki pred Turki iz južnih krajev in tudi ti so prinesli v to narečje hrvaške vplive, ki s hrvaške strani reke Kolpe vanj niso mogli zaiti, zakaj tedaj so v vseh omenjenih krajih govorili docela enotno narečje. Dialektologi so kasneje to narečje označili kot kostelsko, vendar pa to ne bo držalo zaradi zgoraj omenjenih dejstev. Osilniško ali narečje zgornje-kolpsko je narečje, ki se govori na obeh bregovih reke Kolpe ob njenem zgornjem toku.

Težko življenje prebivalcev

Ljudje so v vseh časih tu živeli težko; zemlje je malo, veliko je hribov, družine so bile številčne - vse to so bili razlogi, da so se začeli ljudje izseljevati. Iznajdba železnic, odpiranje tovarn in rudnikov - in potrebno je bilo veliko delovne sile.

Za te kraje so značilni drvarji, ki so v jeseni odhajali v slavonske in galicijske gozdove, spomladi pa so se vračali domov; če pa so odšli v Francijo ali Kanado, potem je bilo to za



Gradnja Mirtoviškega mostu leta 1934?

več let ali pa celo za vedno. Težka leta ob prelomu stoletij so prizadela tudi te kraje. Veliko ljudi je odšlo v Ameriko, Za časa Avstrije je bila Osilnica kar pomembno središče. Tu je bilo županstvo, župnija, šola, pošta, carina ali finančna obmejna postaja. Okoli leta 1866 so zgradili današnjo cerkev. Poleg novih oltarjev os naročili tudi tri slike za stranske oltarje. Naslikal jih je Jurij Šubic, eden najboljših slovenskih realističnih slikarjev. Ob teh slikah se je zgodila nepravilna kupčija. Za ne veliko odkupnino so odtujili dve sliki, svetega Kozma in svetega Damjana ter svetih Treh kraljev: kot pravijo, so te slike zdaj last Narodne galerije v Ljubljani, vendar pa ta kupčija ne bi smela veljati, saj je bila opravljena nezakonito in na skrivaj. To bo treba še urediti.

Razvoj po prvi svetovni vojni

V prvi vojni je veliko ljudi iz te doline trpelo in umrlo na različnih frontah - Galicija, Karpati, Tirole, Soška fronta - so kraji, kjer so v nesmiselnem klanju krvaveli tudi naši ljudje.

Po vojni se je kraj po zaslugi vzajemne hranilnice in posojilnice začel počasi razvijati. Ni bilo lahko, a je vendar nekako šlo. Vasi so kmalu skupno nabavile ročne mlatilnice in vejalnice; čeravno v teh krajih ni dovolj zemlje, da bi ljudje živeli samo od nje, so tu opustili mlačev s cepci že davno pred drugo svetovno vojno. Po Dolenjskem, v žitorodnih krajih pa teh mlatilnic niso imeli so še dolgo mlatili s cepci. To priča o tem, da so ljudje, ki so veliko hodili po svetu, prinašali domov različne umne iznajdbe in jih koristno uporabili.

Priključitev občine k srezu Čabar

Med vojnama je bilo zelo živahno politično prerivanje med liberalci in klerikalci. Slovenski politiki so, da stvar "poenostavijo" občino Osilnica izločili iz tedanje Dravske banovine, ki je zajemala območje Slovenije in jo prepustili srezu Čabar, namesto Kočevju. To je imelo slabe posledice za občino, predvsem glede cest.



Dalekovidni Padovci (oznaka občine iz leta 1955).

Verjetno bi morali zgraditi cesto Brezovica - Borovec - Kočevje že takrat. Tako pa to ni bilo potrebno in so zato že tedaj zgradili cesto Zamost - Gerovo - Čabar - parg, kar je bila podobno zahtevna gradnja kot bi bila tako potrebna cesta čez Glavico.

Druga svetovna vojna je spet potrdila razdelitev. Občina Osilnica je bila pod italijo priključena k reški pokrajini "provincia di Fiume" - spet se je s tem koščkom slovenske zemlje gospodarilo po svoje. Veliko gorja so prestali ljudje. Požgane vasi Žurge, Belica, Bezgarji, Papeži, Bezgovica, Čačič. Padovo, Križamani, Malinišče, Podvrh so plačale davek vojni - veliko ljudi je umrlo v internaciji, veliko je bilo ustreljenih kot talcev in tudi padlo jih je veliko. Osilnica je bila po kapitulaciji Italije do konca vojne območje brez okupatorskih vojska. Razen v oktobru 1943 so tod prehajali Nemci. To je trajalo približno tri tedne. Iz internacije so se vračali ljudje; v vlažnih, požganih kletih so si uredili zasilna bivališča. Do konca vojne so se v nečloveških razmerah stiskali in preživljali domačini - žrtve vojne in vojaških hudobij.

Izseljevanje

Po vojni so začeli obnavljati hiše. Ustanovljena je bila obnovitvena zadruga, ki je ljudem s pomočjo posojil omogočila obnavljanje domačij. Najprej je vse kazalo, da bo šlo. Vendar je odaljenost kraja od glavnih središč ter slaba cestna povezava napredek onemogočila. Po ukinitvi občine Osilnica je kraj začelo zapuščati vedno več mladih ljudi. V Kočevje ali kam drugam v Sloveniji, kjer so bile boljše razmere za življenje, ali pa celo v Nemčijo, Francijo in celo Avstralijo so odhajali. Vsi obrati, ki so jih zgradili po letu 1973 kot politično orodje, niso več zalegli - za mlade je bilo še vedno vprašljivo ostati doma zaradi odaljenosti. Naseljevali so se v Kočevju, v Ljubljani ali drugod po Sloveniji - veliko jih je odšlo v tujino.

Dolino povezati s svetom

Morda je zdaj res zadnji čas, da dolino rešimo pred izumrtjem. Občinska cesta prek Glavice bo dolino povezala z življenjem in jo postopoma oživila. Za to bi morali prispevati vsi: osilniški občani doma in tisti, ki smo po svetu. za vzgled si lahko vzamemo slikovit dogodek iz preteklosti: Osilniški kmetje so znali biti zelo složni. Nekoč, pred mnogimi leti se je več kmetov nekaj pregrešilo zoper gosposko. Ko so poklicali vsakaega posebej pred sodnika v Kočevje, so vsakokrat prišli vsi skupaj - peš "čez goro", kot so tej poti rekli in na ta način vplivali na sodbo.

Zakaj krajevna samouprava in občina Osilnica

Naša država je letos pred pomembno nalogo, to je uvedbo lokalne (krajevne) samouprave oziroma spremembo iz sedanjega "komunalnega sistema" v novo obliko organiziranja lokalne oblasti. Za nami so zbori krajanov, na katerih smo oblikovali predloge za določitev referendumskih območij. Ti predlogi so bili podlaga za določitev referendumskih območij za ustanovitev občine, ki jih je z odlokom sprejel Državni zbor Republike Slovenije. Naša krajevna skupnost je določena kot 72. referendumsko območje za ustanovitev občine Osilnica in obsega naslednja območja naselij: Belica, Bezgarji, Bezgovica, Bosljiva Loka, Grintovec pri Osilnici, Križmani, Lozec, Malinišče, Mirtoviči, Osilnica, Padovo pri Osilnici, Papeži, Podvrh, Ribjek Sela, Spodnji Čačič., Strojčiči, Zgornji Čačič in Žurge (Uradni list Republike Slovenije št. 22, 28. 4. 1994). Uvajanje lokalne samouprave prehaja v odločilno stopnjo, saj bomo 29. maja 1994 na referendumih po vsej Sloveniji glasovali o nastanku novih občin - torej tudi o občini Osilnica. Prav je, da se zavedamo pomembnosti tega dejanja, ker z njim začrtujemo pot razvoja naše države in tudi našega kraja za neko daljše obdobje. zavest o tem, kako temeljnega pomena je lokalna samouprava za naš prihodnji razvoj, mora biti prisotna v nas prav sedaj, kajti priložnosti za popravljanje napak v kratkem času verjetno ne bo.

ZAKAJ LOKALNA (KRAJEVNA) SAMOUPRAVA?

Svet Evrope je leta 1985 sprejel Evropsko listino o lokalni samoupravi. Ta listina postavlja pravico do lokalne samouprave kot enega ključnih demokratičnih načel. Lokalna samouprava po tej listini pomeni pravico in sposobnost lokalnih oblasti, da v mejah zakona urejajo in opravljajo bistveni del javnih zadev v lastni pristojnosti in v korist lokalnega (krajevnega) prebivalstva. To pravico opravljajo sveti (občinski sveti), katerih člani se izvoli s svobodnim in tajnim glasovanjem na temelju nepsoredne, enakopravne in splošne volilne pravice. Listina poudarja, da obstoj lokalnih oblasti - lokalne samouprave - z dejanskimi pristojnostmi lahko zagotovi upravo (občinsko upravo), ki je ljudem blizu in je učinkovita. Nadalje listina govori kako pomembna je lokalna samouprava za utrjevanje demokracije in uveljavljanja človekovih pravic. zavzema se tudi za to, da bo načelo lokalne samouprave priznано v ustavih in zakonodajah

posameznih držav, tako da bodo določena temeljna pooblastila in pristojnosti lokalnih oblasti. Odgovor na vprašanje kaj pomeni lokalna samouprava se nam torej sam ponuja: o krajevnih zadevah naj odločajo ljudje, ki s krajem živijo in želijo vplivati na njegov razvoj. Odločitev o tem ali bomo začeli to načelo uresničevati je v naših rokah - na referendumu za ustanovitev občine Osilnica.

ZAKAJ TOREJ NOVA OBČINA?

Sedanji "komunalni sistem" temelji na ustavi in na zakonih prejšnje ideološke in totalitarne države, ki je občino obravnavala kot svojo izpostavo in jo seveda tudi ustrezno centralistično upravljala. Sedanje občine so ozemeljsko velike (značilen primer je občina Kočevja) in preobremenjene z opravljanjem državnih nalog. To je pomenilo, da so bili določeni deli občine - krajevne skupnosti na rob dogajanja in onemogočeni pri odločanju o lokalnih zadevah. Nova ustava Republike Slovenije, ki je bila sprejeta ob koncu leta 1991, pa upošteva Evropsko listino o lokalni samoupravi in državljanom Republike Slovenije zagotavlja pravico do lokalne samouprave. Občino postavlja kot njeno temeljno enoto, ki se lahko prostovoljno povezuje z ostalimi občinami v pokrajino. Ustavna določba pravi: občina je sama pristojna za urejanje in opravljanje javnih zadev, ki posegajo v korist in pravice prebivalcev na njenem območju, razen tistih zadev, ki so na podlagi ustave in zakona v pristojnosti države. Poleg ustave so bili sprejeti (decembra 1993, januarja 1994) tudi zakoni, ki omogočajo uvajanje lokalne samouprave: zakon o lokalni samoupravi; Zakon o referendumu za ustanovitev občin; Zakon o lokalnih volitvah. S tem so postavljeni pravni temelji za ustanovitev novih občin, tako da lahko pričakujemo, da bo preoblikovanje do konca leta 1994 opravljeno. Odgovorimo na vprašanje katere so značilnosti nove občine: nova občina bo razbremenjena nalog državne uprave (notranje zadeve, obramba, inšpekcije...), ki jih bodo v upravnih enotah opravljala pristojna ministrstva. Nova občina bo občina evropskega tipa, kakršna je pri obstajala v različnih razvojnih oblikah od leta 1955: ozemeljsko manjša, naravna funkcionalna enota v neposredni službi za ljudi svojega območja. Občina mora zagotavljati prebivalcem osnovne pogoje za življenje in sicer:

- osnovna preskrba z življenjskimi potrebščinami (trgovina),
- dostopnost do osnovne zdravniške in socialne oskrbe,
- osnovno šolanje,
- osnovno komunalno opremljenost in s tem povezane lokalne javne službe,
- osnovne prometne in PTT storitve,
- prostore za izvajanje lokalnih, upravnih, društvenih in političnih dejavnosti,
- osnovne pogoje za športno in kulturno dejavnost,
- dostopnost do bančnih in finančnih storitev,
- informacijsko-dokumentacijsko dejavnost,
- požarno varnost,
- civilno zaščito.

Najznačilnejše javne lokalne zadeve so zlasti komunalne zadeve, kot na primer: javna snaga, skrb za okolje, pokopališka dejavnost, osnovno varstvo otroka in družine, skrb za socialno ogrožene, invalide in ostarele, skrb za javni red in mir, planiranje in urejanje prostora idr.

FINANCIRANJE OBČINE

Občina lahko v skladu z zakoni razpolaga z vsemi vrstami premoženja, ustanavlja in vodi javna in druga podjetja in določa svoj proračun. Občina je torej gospodarski subjekt, ki je namenjen čim boljšemu zadovoljevanju skupnih lokalnih potreb. Za financiranje lokalnih zadev javnega pomena pripadajo občini prihodki od:

- davka na premoženje,
- davka na dediščine in darila,
- davka od dobitkov iger na srečo,
- davka na promet nepremičnin,
- dela dohodnine, pobrane na njenem območju,
- upravnih taks,
- komunalnih taks,
- denarnih kazni,
- nadomestil za uporabo stavbnega zemljišča,
- sredstev Republike Slovenije za finačno izravnano občinam.

Poleg tega pa pripadajo občini tudi:

- dohodki od zakupnin in najemnin za zemljišča in objekte, ki so občinska last,
- dohodki od vrednostih papirjev in drugih pravic, ki jih je občina kupila,
- dohodki od vlaganj kapitala,
- dohodki od rent, dobička javnih podjetij in koncesij.

Občina bo morala svoje dejavnosti prvenstveno financirati iz zgoraj navedenih virov. V primeru, da ti viri ne zadoščajo za pokritje vseh nalog, zakon določa: Država zagotavlja občini finančno izravnano, da bo javna poraba dosegla 90 odstotkov povprečne javne porabe na prebivalca v Republiki Sloveniji. Naša občina ima tudi možnost, da si pridobi posebna sredstva na podlagi zakona, ki govori o gorskih obmejnih in razvojno šibkih območjih. Iz tega sledi, da je bojazen nekaterih o možnostih financiranja občine odveč. Država bo zagotavljala šibkejšim občinam financiranje ter tako skrbela za enakomeren razvoj vseh področij - tudi občine Osilnica.

ORGANI OBČINE

Občina bo imela naslednje organe:

- župana,
- občinski svet,
- občinski odbor (neobvezno),
- nadzorni odbor.

Župan je izvoljen neposredno od prebivalcev občine z volilno pravico. Župan predstavlja in zastopa občino in je predstojnik občinske uprave. Predstojnik občinske uprave je lahko tudi tajnik ki ga na predlog župana imenuje občinski svet. Občinski tajnik je strokovna in profesionalna funkcija, župan občine Osilnica pa naj bi opravljal svojo funkcijo nepoklicno. Občinski svet občine Osilnica naj bi imel najmanj 7 članov, največ pa 11 članov, ki bi jih izvolili po večinskem sistemu.. Občinski svet lahko ustanovi občinski odbor in mu zaupa posamezne zadeve iz svoje pristojnosti. Občinski svet imenuje tudi nadzorni odbor, ki opravlja nadzor nad delom občinske uprave in porabo denarja iz občinskega proračuna. Vse te funkcije se bodo opravljele v občini Osilnica nepoklicno., nosilci pa bodo za to prejeli določen honorar in povračilo stroškov.

Ob sotočju Kolpe in Čabranke

Oris geografskih značilnosti doline

Obmejna pokrajina

Osilniška dolina, ki jo na severu in vzhodu obdajajo Žurgarska stena (1005 m), Taborska stena (1059 m), Borovška gora s Cerkom (1192 m), Krokarc (1122 m), Krempe (944 m) ter Sv. Ana (357 m) in se na zahodu ter jugu dotakne Čabranke in Kolpe, je dobila ime po največjem kraju sotočju Kolpe in Čabranke - Osilnici. Je svojevrstna obmejna slovenska pokrajina, ki pa je zaenkrat še prometno odrezana od zaledja.

Površje

Porečje zgornje Kolpe je normalna pokrajina sredi kraških planot in podoljih. Njena svojevrstnost temelji na geološki sestavi tal. Kolpa s pritoki si je v davnini vrezala strugo v mezozojski apnenec in dolomit do nepropustnega površja iz karbonskih šrilavcev in peščenjakov in se obdržala na površju ter ustvarila zelo razgibano površje, ki je pravo nasprotje kraški okolici. Njena dolina je povečini zelo tesna, včasih pravi kanjon, sem ter tja pa se je razširi in tam so nastala mala polja. Površje so pomagali izoblikovati tudi potoki, ki izvirajo ob stiku med apnencem in škrilavcem kot močni kraški izviri (Belica, Potuharski, Ribiški in Mirtoviški potok).

Naseljenost

Ob sotočju Kolpe in Čabranke (287 m) je dolina že prostorna in tu so nastala naselja, ki se naslanjajo na polja in travnike na dnu doline ali so se stisnila na terasah in položnih pobočjih. Prav lepo je viden sistem teras, ki jih je izdelalo



Posnetek po pogonu.

zaporedno zniževanju erozijske osnove (530 - 590 m, 420 - 480 m, 350 - 370 m). Najvišja terasa je okrog Čačiča in Bezgovice ter Žurg, naslednja se vleče od Podvrha proti Križmanom, Padovu oziroma Bezgarjem, sledi terasa pri Papežih in Belici ali samostojne na Malinišču, Strojčih...

Naselja

Pomanjkanje prostora za polja je prisililo ljudi ob naselitvi, da so si postavili manjša naselja, ki so v dolini obcestna (Osilnica, Bosljiva Loka, Ribjek, Mirtoviči...), na terasah gručasta (Padovo, Žurge, Belica, Bezgovica, Čačič, Sela...) ali zaselki (Ložec, Grintovec, Malinišče, Strojčiči). Svojo zunanost so ohranile hiše le v dolini, ker so med drugo svetovno vojno Italijani zažgali ostala naselja (Papeži, Belica, Žurge, Bezgarji, Bezgovica, Podvrh, Zgornji in Spodnji Čačič, Križmani, Malinišče). Med naselji v Osilniški dolini je najpomembnejša Osilnica (296 m), ki je središče doline (sedež KS, fara, šola, PTT, banka, trgovina, industrijska obrata, zdravstvena postaja...). V zgornjem delu doline (ob Čabranki) sta si predajali vodilno vlogo Belica in Papeži, v spodnjem delu (ob Kolpi) pa je vodilna Bosljiva Loka. Najvišje ležeče naselje je Zgornji Čačič (590 m nad morjem), najnižje ležeči pa so Mirtoviči (254 m). Podnebje Tudi podnebje Osilniške doline se razlikuje od okolice. Prisojna pobočja nad Čabranko in Kolpo, zavarovana od severa, odprta soncu, so dobro ogrevana in na njih najdemo na toploto navajeno rastje. Nizka nadmorska lega namreč ne pride do polne veljave in, čeprav smo blizu morja, Risnjak preprečuje njegov vpliv. Opraviti imamo s toplotnim obratom. Padavin je večinoma dovolj in mnogi izviri ne presahnejo tudi ob največjih sušah.

Rastlinski in živalski svet

Naravno rastje je različno in pestro. Gozdovi v nižjih predelih so listnati ali mešani. Tukaj uspevajo bukev, gaber, javor, smreka, leska, jesen... V višjih predelih, že nad terasami začno prevladovati iglavci (smreka, jelka, bor). Na pobočjih Borovške gore, Krokarcja, Krempe, Loške stene, najdemo tudi številne alpske in nordijske rastlinske vrste kot so krhlika, zvončnice, planika, alpski volčin, narcise, krajinska lilija, saši in druge. V gozdovih ali na poljih domujejo številne živali in ptice. Med živalmi je veliko srn,

jelenov, zajcev, veveric, lovci pa srečajo tudi gamsa, medveda, divjega prašiča, lisico. V jeseni lovijo polhe. Žvrgolenje ptičev, siničk, ščinkavcev, pastiric, vrabcev, lastovk, kosov in drugih dopolnjujejo ali zmotijo žolne, detel, šoje, srake, vrane, jastreb... V rekah in potokih je veliko rib, v nekaterih potokih so bili tudi raki. Ribiči lovijo predvsem postrv, lipana, podust... Nekoč smo z rokami lovili menka. Danes gredo ljudje raje v ribogojnico, ki je v Ribjeku.

Promet

Dolina Kolpe in Čabranke predstavlja oviro za prečni promet, saj je treba s planot (preko 1000 m visoke) stopiti v globoko dolino (Mirtoviči 254 m), Osilnica 296 m, Papeži 363 m) in se na drugi strani ponovno povzpeti navzgor. Zaradi tega je ostala dolina prometno odrezana oziroma na obrobju in so jo glavni prometni tokovi obšli. Edina prometna pot in s tem okno v svet je cesta ob Kolpi navzdol do Broda na Kolpi, in ob Čabranki navzgor proti Čabru. Sedaj morajo prebivalci Osilniške Doline dvakrat prečkati državno mejo med Slovenijo in Hrvaško, da pridejo preko hrvaškega ozemlja ponovno v Slovenijo. Osilniška dolina je namreč prometno odrezana od slovenskega zaledja, tako od sedanjega občinskega središča Kočevje kot od Ljubljane. Cesta iz Osilniške doline samo vabi ljudi v svet, ne prinaša pa življenja nazaj. Naselja v dolini so med seboj povezana z ozko, asfaltirano cesto. Ni pa neposredne povezave Osilnice s področjem papežev in Strojici po slovenski strani (levem bregu) Čabranke. Zato je upravičena zahteva prebivalcev doline, da dobijo cestno povezavo s slovenskim zaledjem iz Osilnice preko Čačiča, Borovca do Kočevske Reke. Prisluhnila jim je tudi država, saj je Državni zbor Republike Slovenije že za leto 1994 namenil 100 milijonov SIT za začetek gradnje te tako potrebne ceste. S to cesto bo življenje v dolini prerojeno. Ob vse večjem številu turistov bo vse več ostalega prometa in s tem zaslužka za tiste, ki so tu ostali ali se bodo vrnili oz. prišli.

Gospodarstvo

Dolina ima veliko naravnih pogojev, da se razvije. ugodno podnebje, narava s svojimi znamenitostmi in lepoto, reke in potoke ter dokaj rodovitni svet. To so osnovni pogoji, da dolina ponovno zaživi. Cesta Osilnica - Čačič - Borovec - Kočevska Reka bo dala vzpodbudo, da se to

uresniči in ljudje, ki so tako navezani na svojo dolino, bodo imeli ne samo "Deželo Petra Klepca", temveč tudi "Kočevsko Švico." V preteklosti so odhajali v krošnjarjenje (urmaharji, žagemajstri, piskrovezi...) ali na sezonska dela v Slavonijo, na Ogrsko, v rudnike na Nemškem in Francoskem in mnogi so šli "s trebuhom za kruhom s cugom in šifom čez veliko lužo" v Ameriko. Kasneje so šli v Nemčijo ali Francijo kot "zdomci", ker so propadle obrtne in kmetijska zadruga. Vse manj ljudi je ostalo doma. Polja v dolini so obdelana, njive in travniki pri Osilnici, Bosljivi Loki in prav tako terase okoli Padova, Čačiča, Križmanov, Žurg, Papežev... Ljudje pridelujejo ob zelenjavi še krompir, koruzo, fižol in drugo. Včasih so sejali več žita. Ob kmečkih domačijah je veliko sadnega drevja (različne vrste jablan in hrušk, slive, oreh, češnja), ki pa je žal zanemarjeno. nekoč je bilo več čebelarjev. Živinoreje je vse manj, sem ter tja je kakšna krava v hlevu. Nekateri so se začeli ukvarjati z ovčerejo in kozjerejo, drugi s konjerejo tudi zaradi turizma, ki ga je vse več. V Osilnici sta dva industrijska obrata, ki dajeta delo nekaterim domačinom, kar pa ni dovolj. Danes, večinoma starejši, obdelujejo svoje polje, drugi so se oprijeli nekaterih obrti ali pa se začeli ukvarjati s turizmom, ki ima največjo perspektivo. Neokrnjena narava enostavno vabi, kliče mestnega človeka, ker je naveličan ropota in hrupa okoli sebe. V Evropi je pohodu "mehki" turizem, ki ima velike možnosti v Osilniški dolini. Loška stena z Možem, Krempa s svojim rastlinstvom, Borovška gora z narcisami in lilijami, Taborska stena, Mirtoviški potok z raki, sv. Egidij v Ribjeku, oltarne slike v osilniški cerkvi sv. Petra in Pavla, ostareli mlin v Malinišču, sv. Ana, Orlovske jame z Veliko luknjo pri Mirtovičih, Polična jama pri Žurgah, viseči most čez Kolpo na Grintovcu, slapovi na Čabranki in brzice na Kolpi... so samo nekatere znamenitosti, ki jih je treba vključiti v turistično ponudbo doline. Posamezniki že pripravljajo apartmaje in spet drugi bodo obnovili svoje domačije ter začeli oddajati sobe turistom, da bi dopolnili ponudbo turističnega centra na Selih.

Zaključek

Po novi cesti bodo prebivalci doline pripeljali svoje družice, oblečene v osilniško narodno nošo, nazaj v svojo rodno dolino.

Samo tu smo doma

O šolstvu in kulturni dediščini Osilniške doline

Ko smo letos na oknu šolske učilnice v Osilnici zagledali otroško risbo - veliko sonce in rože, ko smo spet srečali na cesti otroke s šolskimi torbicami, smo si rekli - kot da se z njimi vrača v naš kraj mladost in življenje. Vse to je ena sama želja, da bi naša dolina spet oživila, da bi se vračali njeni ljudje, da bi bila šolska učilnica vsako leto bolj polna, da bi se ne zaprla več nobena vrata naših domov. Skorajda ne moremo verjeti, da je bilo natanko pred sto leti na osilniški šoli kar 213 otrok.

Mnogo zanimivega nam povedo šolske kronike o naših krajih. Šola v Osilnici je bila ustanovljena že leta 1857, prvi zapiski o njej so v nemškem jeziku, po letu 1864 pa v slovenskem jeziku. Do leta 1871 je podpisan župnik. Prvi učitelj je bil Franc Masek. Šolsko poslopje je bilo zidano, a neprimerno za pouk. Število otrok je naraščalo in v šolskem letu 1894/95 je bilo že 213 otrok, 110 dečkov in 103 deklice. V osilniško šolo so hodili tudi otroci iz Bosljive Loke in Papežev.

Šolske komisije so do leta 1909 odredile popravilo oz. izgradnjo nove šole - dvorazrednice, a je več komisij delalo brez uspeha. Dosegli so le, da so ustanovili še dve šoli - v Papežih in Bosljivi Loki, verjetno 1913/14. 30. 9. 1930 je bila Osilnica priključena Savski banovini, srezu Čabar, pouk je bil še v slovenskem jeziku, v letu 1937/38 pa v hrvaškem in tudi vse uradne knjige so bile hrvaške. V naslednjem šolskem letu učiteljski kandidat Vitomil Zemljak poučuje v slovenskem jeziku. V letu 1939/40 je bilo v osilniški šoli še 113 otrok. 10. 1. 1940 sta prišla



Cerkev (na Spodnjem Čačiču.) sv. Epifanija
v Osilnici - 166



Gradnja šole v Osilnici po 2. svetovni vojni.

italijanska učitelja, hrvaška učiteljica Terezija Lipovac je bila premeščena v Mrzle Vodice, ostal je le učitelj Zemljak, ki je lahko učil le dve uri dnevno v slovenskem jeziku, ves ostali pouk je bil v italijanščini. Po italijanski kapitulaciji je bila šola dvorazrednica, učila je Antonija Bajič. V šolskem letu 1949 je bilo tu še 89 otrok. Šola v Bosljivi Loki se je začela verjetno v letu 1913/14. Pred drugo svetovno vojno je bilo v njej okoli 40 otrok. Februarja 1942 je prišel italijanski učitelj iz Kalabrije, ki je uničil vse slovenske šolske in uradne knjige. 1944 je tu poučevala Milena Kokotec, 1946 pa je bila šolska upraviteljica Anica Mohorčič. Šola v Papežih se je začela leta 1913. Otrok je bilo v njej približno 40. Med vojno je bila šola uničena. Do 1. 3. 1946 pouka ni bilo. Ko začne leta 1946 spet z delom, ima 22 učencev in še leta 1949 21 učencev.

Kakšna so bila povojna leta, vemo. Ljudje so za delom odhajali v druge kraje, dolina se je vedno bolj praznila. Zaprta šolska vrata so zgovorno pričala, kaj je tu.

Vendar v nas ostaja upanje - mora se nekaj spremeniti, mora se vrniti življenje v naše kraje.

Kulturna dediščina

Kulturna dediščina našega kraja je vse, kar so ustvarili naši predniki v tej dolini: lepo urejena naselja, lično zgrajene hiše, primerno izbrani prostori za pokopališča, naše cerkve, preprosto lepa narodna noša Osilničana in Osilničanke, naše narodne jedi, ljudske pesmi, pripovedke in



Športniki z obeh bregov.

pravljice in še kako lepo starinsko zanimivo narečje, ki bi ga bilo treba raziskati in ga tudi takega, starodavnega, ohraniti.

Naši predniki so imeli smisel za lepo in vredno. Kako neki so konec prejšnjega stoletja, ko življenje teh ljudi še zdaleč ni bilo lahko, naročili za osilniško cerkev slike pri znamenitih slovenskih slikarjih Šubičih, ki gotovo niso bile poceni. Odgovor je preprost - radi so imeli lepo okoli sebe. Domači podobarji Rutar in Jarm so izdelali prelepe kipe in kipce, ki krasijo cerkve blizu in daleč. V cerkvah so prepevali pevski zbori, pred vojno so uprizarjali igre, brali so in

prinašali novosti iz belega sveta, kamor so odhajali kot krošnjari.

Kulturno-prosvetno delo so vodili in vzpodbujali duhovniki in učitelji, posebno je ostal v spominu duhovnik Pirkovič. Še nekaj moramo reči o naših lepih starinskih cerkvah in cerkvicah, ki so tudi del naše kulturne dediščine. Osilniško svetišče, za katero ni znan čas nastanka, je leta 1247 spadalo pod Nemce - Orterbužane. Osilnica je imela župnika že leta 1363, župnija je bila ustanovljena leta 1509, omenjena pa je leta 1526. Znameniti slikar Jurij Šubic je leta 1887 narisal za osilniško cerkev znameniti sliko: Poklon treh kraljev in sv. Kozmo in Damijana. Marijina slika iz četrtega oltarja pa je nastala v delavnici Ivana Šubica. Cerkev sv. Egidija v Rbijeku ima letnico 1681. Na oltarju je še viden napis, na katerega sta se ob župniku oktobra 1681 podpisala Tomaž in Simon Štimac. Simon - zavetnik drvarjev, je zato simboličen znak teh ljudi - gozdnih delavcev. Ena najstarejših cerkva na Kočevskem je na Čačiču, omenjajo jo že leta 1526. V Bosljivi Loki je cerkev sv. Vida, najbolj samotna pa tako slikovita na strmem griču nad Kolpo pa je lepa cerkvica sv. Ane in Joahima. Vse to in še mnogo drugega je naša dediščina - tudi narcise na Krempi, gamsi na Loški steni, alpska zvončnica v Belici - vsa lepota, ki jo vidiš, ko prideš v to našo dolino. Samo tu smo doma.



Razglednica Osilnice pred prvo svetovno vojno.

Narodna noša iz Osilnice, okraj Kočevje



Landestrucht aus Osinitz, Bezirk Gottschee.

Uredniški odbor: Dr. Ana Ožura-Klun, Ana Marija Štivec, Olga Lenac,
Stane Jarm, Toni Kovač, Jože Ožura, Marjan Kovač, Miroslav Štimac.